

ÚŘAD PRO VYNÁLEZY
A OBJEVY

POPIS VYNÁLEZU

K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

217 005

(11) (B1)

(61)

(23) Výstavní priorita
(22) Přihlášeno 01 08 80
(21) PV 5371-80

(51) Int. Cl.³ C 10 G 69/08

(40) Zveřejněno 26 02 82
(45) Vydáno 01 10 84

(75)
Autor vynálezu ŠVAJGL OLDŘICH ing. CSc.
POKORNÝ PETR ing., LITVÍNOV

(54) Způsob získávání směsi alkanických uhlovodíků C_7 až C_{11}

Vynález se týká způsobu výroby technicky čisté směsi alkanických uhlovodíků C_7 až C_{11} neobsahující cyklické nenasycené uhlovodíky a s obsahem nenasycených a aromatických uhlovodíků do 2 % z ropy nebo jejích destilátů, při němž se z ropy nejdříve vydestiluje frakce 120 až 220 °C, která se podrobí hydrogenační rafinaci, destilačně se z ní odstraní sirovodík a pak se ve 3 stupních uvádí do styku s reformovacím katalyzátorem při postupně se zvyšujících teplotách, produkt reformování se extrahuje dietylen-glykolem, vzniklý rafinát se redestiluje a dále dočišťuje perkolací nebo hydrogenační rafinací na platino-rheniovém katalyzátoru. Produkt je vhodný jako médium pro kapalnou fotoelektrickou vývojku.

Vynález se týká způsobu výroby technicky čisté směsi alkanických uhlovodíků C_7 až C_{11} kombinací převážně rafinérských postupů z ropných frakcí obsahujících vyšší koncentrace cyklické a aromatických uhlovodíků.

Směsi alkanických uhlovodíků obsahující prakticky nenasycené uhlovodíky, aromáty ani cyklické uhlovodíky se musí dosud připravovat synteticky kombinací polymerizace a hydrogenace nebo alkylací olefinů isoalkany, což jsou ekonomicky náročné pochody a vyžadují výstavby nových zařízení. Lze též vycházet z rafinátu zbylého po extrakci aromátů ze směsi aromátů s nearomáty, které pocházejí z katalytického reformování nebo pyrolyzního benzínu. Obsahy vyšších alkanických uhlovodíků jsou však malé a navíc jsou znečištěny vyššími koncentracemi zbytkových cyklanů pocházejících z nižších frakcí a relativně resistantních k dehydrogenaci. Přitom jsou takové směsi velmi žádané v různých oborech, zvláště tam kde se vyžaduje hygienická nezávadnost, velmi vysoký elektrický měrný odpor, malá rozpouštěcí schopnost pro polymerní materiály a schopnost peptizace pro disperzní soustavy. Typické využití představuje např. kapalina pro elektrofotografii, kde se vyžadují prakticky všechny uvedené vlastnosti.

Vynález řeší výrobu směsi uhlovodíků z ropy nebo jejích frakcí na běžném rafinérském zařízení, při níž se uspořádáním podmínek zajišťuje maximální výtěžek C_7 až C_{11} alkanů i minimální znečištění aromáty, olefiny i cykly. Postup spočívá v tom, že se ropná frakce 90 až 220 °C, výhodně 135 až 185 °C, hydrogenačně rafinuje při teplotách 280 až 330 °C pod tlakem vodíku 1,0 až 5,0 MPa s objemovou rychlostí 2 až 8 obj. obj.⁻¹ h⁻¹ na katalyzátoru, který obsahuje 8 až 15 % hmot. MoO_3 a 2 až 6 % hmot. oxidů kobaltu a/nebo niklu, zbaví se destilací rozpuštěného sirovodíku, pak se vede do kontaktu s reformovacím katalyzátorem obsahujícím platinu a rhenium na alumině, a to 0,25 až 0,40 % hmot. každého z kovů, 0,1 až 1,5 % hmot. halogenu, zvláště chloru, a 0,05 až 2 % hmot. oxidu titanu, ve třech stupních při postupně se zvyšující teplotě na vstupech v rozmezí 450 až 500 °C a pod tlakem do 3,0 MPa, s objemovou rychlostí do 2 obj. obj.⁻¹ h⁻¹ a s molárním poměrem vodíku k uhlovodíkům výhodně vyšším než 5 : 1, přičemž vstupní teploty na jednotlivých vrstvách katalyzátoru se udržují vzestupně o 2 až 15 °C, výhodně 5 až 10 °C. Z produktu reformování se pak destilačně odstraní rozpuštěné butany, načež se extrahuje dietylglykolem při teplotě 150 až 220 °C s objemovým poměrem suroviny a extrakčního činidla 1 : 10 až 1 : 50 obj., ze vzniklého rafinátu se redestilací získá frakce 100 až 220 °C, výhodně 140 až 175 °C. Tato alkanická frakce se může pak výhodně zbavit zbytků olefinů perkolací na hlince při 150 až 250 °C, s objemovou rychlostí 0,5 až 4,0 obj. obj.⁻¹ h⁻¹ a při tlaku 1,0 až 3 MPa, nebo olefinů a aromátů převodem přes výše uvedený platino-rheniový katalyzátor při tlaku 1,0 až 5,0 MPa, teplotě 100 až 250 °C a objemové rychlosti 1 až 2,5 obj. obj.⁻¹ h⁻¹.

Hlavní význaky vedoucí k největší čistotě produktu a k jeho nejvyššímu výtěžku, které též odlišují vynález od obvyklých podmínek rafinérských procesů, jsou v první řadě

volba destilační frakce, zvláště v uvedeném vhodném destilačním rozmezí 135 až 185 °C, čímž se zajišťuje, že do produktu nepřejdou při katalytických procesech meziprodukty přeměn výševroucích nebo/a níževroucích podílů např. hydrokrakováním, disproportionací apod., dále podmínky pro hydrogenační rafinaci, které ukazují, že se získává produkt hydrorafinace s minimální koncentrací olefinů, přičemž nižší část teplotního rozmezí je preferována. Podstatou postupu je využití reformačního procesu k získávání produktu bez cyklánů s nízkou koncentrací olefinů a s maximálním zachováním požadovaných alkanů, které se za obvyklých podmínek reformování velmi snadno hydrokrakují na níže vroucí alkaný a dehydrocyklizují na aromáty. K tomu slouží úpravy všech parametrů: snížení olefinů se dosáhne vzestupným režimem teplot a zvýšením parciálního tlaku vodíku daným zvýšenou cirkulací. Relativně nízké teploty značí, že jedinou reakcí je dehydrogenace cyklohexanů a dehydroisomerizace cyklopentanů na aromáty, což zrychluje také snížený tlak v systému. Použité katalyzátory v obou katalytických stupních procesu zaručují zase nejvyšší účinek v žádaných směrech reakcí: nízkou hydrorafinační teplotu a stabilitu reformovacího procesu i s uhlovodíky vroucími nad 180 °C, které jsou podstatně náchylnější na koksování.

Neméně významné jsou i další fyzikální izolační stupně, kde se využívá přednosti dietylglykolu k téměř úplnému vyextrahování méně polárních C_9 aromátů z produktu reformování s významným rozsahem extrakčního poměru i teploty. Nelze však dojít k takovému účinku, že by pouhý produkt extrakce zbavený lehkých podílů byl vhodný jako výrobek. Byl nalezen rozdíl v účinnosti extrakce pro C_9 a C_{10} aromáty. Posledně uvedené zůstávají více v rafinátu. Proto je nutné redestilace, při níž se C_{10} aromáty odstraní do zbytku a získá se řez bohatý alkaný a prostý aromátů.

Vede-li se postup při optimální kombinaci podmínek, je koncentrace alkanů 98 až 99 % hmot. a zbytek jsou cyklány, olefiny a aromáty. Úplné odstranění olefinů a aromátů lze případně provést výhodně buď hydrogenačně nebo adsorpčně (u olefinů). Vynález zahrnuje výhodné využití Pt-Re katalyzátoru. Z hliněk se hodí přírodní hlinka používaná v rozmezí 0,1 až 0,5 mm pro čištění olejů nebo aromátů. Produkt je pak vhodný pro nejnáročnější použití v nejnepříznivějších podmínkách provozu.

Implicitivně je v postupu zahrnuto i to, že odstranění cyklánů ze suroviny reformováním se dosahuje volbou teplot maxima, neboť při obvyklých podmínkách reformování se objevují nové cyklány v koncentraci až 3 % hmot., což je pak na rafinát okolo 6 až 8 % hmot. Nízká teplota v 1. reakční vrstvě, která činí asi 1/7 všeho katalyzátoru, způsobuje snížení koncentrace olefinů až o 1/3.

V následujícím příkladě je ukázán postup na vybraných podmínkách odpovídajících předmětu vynálezu.

Příklad

Postupem podle vynálezu byla vyrobena C_9-C_{10} alkanická kapalina vhodná jako kapalina pro elektrofotografii - s bodem vzplanutí $32^\circ C$, destilačním rozmezím 145 až $169^\circ C$, s obsahem 0,3 % hmot. aromátů, prakticky prostá cyklanů a s Br-číslem 1,2 Br/100 g (0,6 % hm. olefinů).

K výrobě se použije ropná frakce 130 až $210^\circ C$, která se vede na jednotku hydrorefinace a katalytického reformování, kde se nejprve zbaví síry a pak se cyklany přemění na aromáty.

Podmínky:

hydrogenační refinace

katalyzátor - Mo-Ni-Co oxidy (12 %, 2 % - 2 %) na alumině

tlak - 3,5 MPa

teplota - $310^\circ C$

LHSV - $3,5 h^{-1}$

reforming

katalyzátor - Pt-Re na alumině (0,32 a 0,32 % hm., 0,7 % Cl a 0,15 % TiO_2)

tlak - 2,5 - 2,8 MPa

LHSV - $1,8 h^{-1}$

cirkulace 5,5 : 1 molárně (H_2 : CH)

teploty vstup - 475/480/482 $^\circ C$

Mezi oběma stupni je redestilační kolona, kde se oddestiluje pod tlakem 0,2 MPa sirovodík a zbytky vody, případně i lehké uhlovodíky.

Změna složení při těchto pochodech:

	typový soubor uhlovodíků					dest.roz. $^\circ C$
	aromáty	olefiny	cyklany	alkany	S ppm	
surovina	15,0	0,3	25,0	59,7	100	130 až 210
po hydrora- finaci	15,0	0,03	25,0	59,7	2	120 až 210
po reformo- vání	45,0	0,6	0	54,4	1	40 až 225

Produkt reformování se extrahuje dietylglykolem v hmotném poměru 1 : 20 při $180^\circ C$ a tlaku 1,5 MPa a rafinát se redestiluje na 2 destilačních kolonách tak, že v 1. koloně se oddestiluje frakce do $135^\circ C$ a zbytek. Ten se vede na druhou destilaci, kde se získá C_9-C_{10} frakce uvedeného složení zpočátku příkladu, zbytek obsahuje asi 15 % hmot. aromátů C_{10+} .

Charakteristiky produktů redestilace:

	začátek dest.	50 % bod	95 % bod	konec dest. °C	d 20 %
zbytek z 1. kolony	141	154	176	209	0,722 100
destilát z 2. kol.	145	150	159	169	0,727 80
zbytek z 2. kol.	169	175	193	243	0,779 20

Při obvyklém postupu ze široké frakce (100 až 180 °C) bez použití podmínek vynálezu se získá C_9-C_{10} frakce s 4 až 8 % hmot. cyklanů, 1,2 až 1,8 % hmot. aromatů a také Br-číslo je asi o třetinu vyšší (1,8 g Br/100 g) než u produktu získaného podle vynálezu. Při obvyklém postupu je nutno zpracovat o 120 % více benzínu než při postupu podle vynálezu na získání stejného množství frakce C_9-C_{10} .

Poněvadž olefiny vznikající při výrobě se koncentrují v rafinátu, odstranily se filtrací na perkolační hlince při 200 °C na 90 % převratné hodnoty. Paralelně se přezkoušelo i hydrogenační odstranění při 225 °C a pod tlakem 3,5 MPa a dosáhlo se odstranění aromatů pod 0,01 % hmot. a olefinů prakticky úplně (Br-číslo=0,001).

PŘEDMĚT VYNÁLEZU

1. Způsob získávání směsi alkanických uhlovodíků C_7 až C_{11} , zvláště C_9 a C_{10} , prakticky prostých cyklických nasycených uhlovodíků a s koncentracemi nenasycených a aromatických uhlovodíků do 2,0 % hmot. z ropy nebo jejích frakcí, vyznačený tím, že se ropná frakce 190 až 220 °C, výhodně 135 až 185 °C uvádí postupně do kontaktu s hydrorafinačním katalyzátorem při teplotách 280 až 330 °C pod tlakem vodíku 1,0 až 5,0 MPa a objemové rychlosti 2 až 8 obj. obj.⁻¹ h⁻¹, destilací se zbaví sirovo-
díku a pak se uvádí do kontaktu s reformovacím katalyzátorem obsahujícím platinu a rhenium na alumině ve třech stupních při postupně se zvyšujících teplotách na vstupech v rozmezí 450 až 500 °C a pod tlakem do 3,0 MPa a objemové rychlosti do 2 obj. obj.⁻¹ h⁻¹ a s molárním poměrem vodíku k uhlovodíkům výhodně vyšším než 5 : 1, produkt reformování se po destilačním odstranění rozpuštěných butanů extrahuje dietylglykolem při teplotě 150 až 220 °C s objemovým poměrem suroviny a extrakčního činidla 1 : 10 až 1 : 50, ze vzniklého rafinátu se redestilací získá frakce 100 až 220 °C, výhodně 140 až 175 °C.
2. Způsob výroby podle bodu 1, vyznačený tím, že zmíněné ropné frakce obsahují 25 až 40 % hmot. cyklanů a 5 až 20 % hmot. aromátů.
3. Způsob výroby podle bodu 1, vyznačený tím, že uvedený hydrorafinační katalyzátor obsahuje 8 až 15 % hmot. MoO_3 a 2 až 6 % hmot. oxidů kobaltu a/nebo niklu v poměru 2 : 1 až 1 : 2.
4. Způsob podle bodu 1, vyznačený tím, že zmíněný platino-rheniový katalyzátor obsahuje 0,25 až 0,40 % hmot. každého kovu a je aktivován 0,1 až 1,5 % hmot. halogenu, zvláště ochloru, a oxidem titanu v koncentraci 0,05 až 2 % hmot.
5. Způsob podle bodů 1 a 4, vyznačený tím, že se vstupní teploty na jednotlivých vrstvách katalyzátoru při reformování udržují vzestupné o 2 až 15 °C, výhodně 5 až 10 °C.
6. Způsob podle bodu 1, vyznačený tím, že se získaná frakce 100 až 220 °C perkoluje na hlince při 150 až 250 °C s objemovou rychlostí 0,5 až 4,0 obj. obj.⁻¹ h⁻¹ a při tlaku 1,0 až 3,0 MPa nebo převodem přes výše uvedený platino-rheniový katalyzátor při tlaku 1,0 až 5,0 MPa, teplotě 100 až 250 °C a objemové rychlosti 1 až 2,5 h⁻¹.